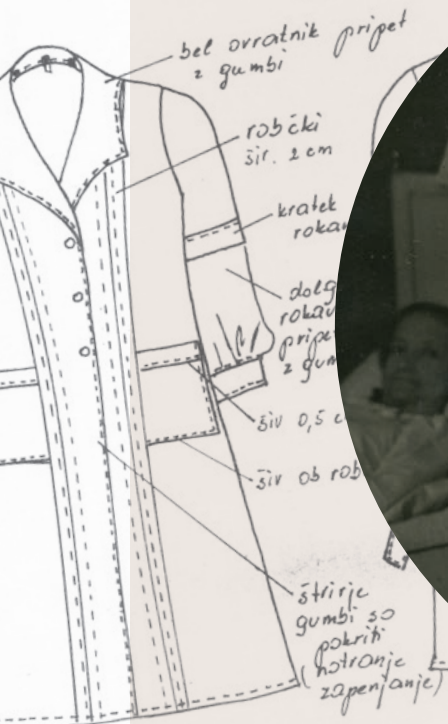

ŽENSKI PLAŠČ ROZI

Podoba medicinske sestre, babice in tehnika zdravstvene nege

Marjeta Berkopec

Fotografija: neznan, (Vir: arhiv Zbornice - Zveze)

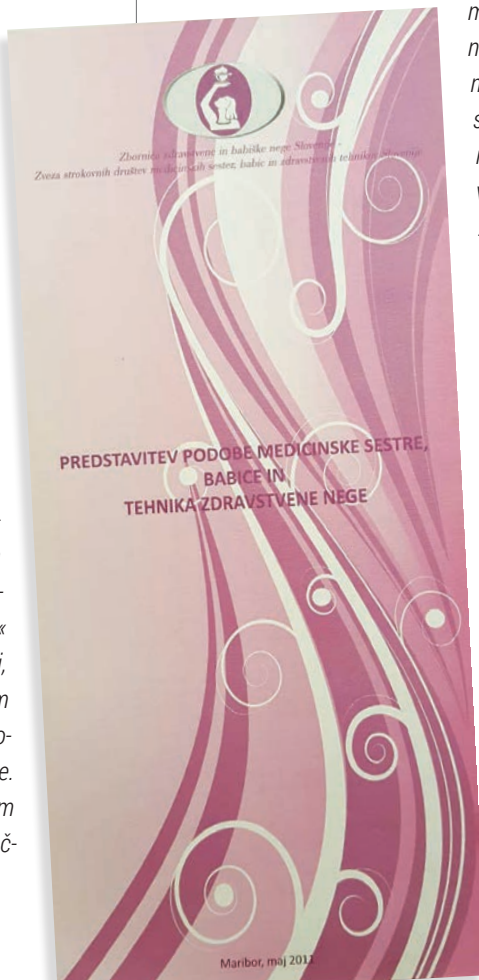
O liku in podobi medicinske sestre se je pogosto pisalo vso zgodovino izhajanja strokovnih publikacij. V objavljenih člankih zasledimo tako lastna razmišljanja avtorjev kot tudi prevode prispevkov iz tujih strokovnih revij. Marsikateri zapis je kljub starejšemu datumu še vedno aktualen in vreden razmisleka. Zanimivo in za današnji čas kar težko predstavljivo je tudi branje o idealizirani podobi medicinske sestre in vseh vrlinah, ki so jih od nje pričakovali.

V Sestrinski riječi je bil že leta 1934 objavljen prispevek sestre Lujze Janović-Wagner o sestrski uniformi, v katerem avtorica razpravlja o razlogih odpora do nošenja uniforme. Avtorica (Grković Janović, 2015) zagovarja stališče, da je uniforma del lika vsake sestre, ki postane na ta način ljudem dostopnejša, saj jo po uniformi takoj prepoznajo. Istega leta so objavili članek: *Kaj javnost pričakuje od seestrinstva*. Gre za prevod govora soproge ameriškega predsednika Eleanor Roosevelt na kongresu sestrskih strokovnih organizacij v Washingtonu leta 1934 (prevod iz Public Health Nurse). Zanimiv je prispevek o portretu idealne sestre pomočnice, ki je bil preveden iz Hospital Progress in objavljen leta 1935: »Vsaki idealni sestri pomočnici so poštenje, zanesljivost in strokovna usposobljenost osnova, okoli katere najdejo svoje mesto tudi druge vrline ... Ona popolnoma razume, kaj pomeni beseda »zdaj«. Kadar reče, da bo nekaj naredila, je to tako, kot da je že opravljeno; to je največja pohvala, ki se lahko izreče.« V nadaljevanju sledi razmišljanje o komunikativnosti, ljubeznivosti, občutljivosti, samoobvladovanju in vzdržljivosti, o govoru in sestrski uniformi. »Sestra je izbrala življenje stroge, točne in včasih zelo naporne službe ... V vsakem primeru, ona ni zasanjana, ampak praktično prikaže, da je najlepša služba ta, ki pomaga bližnjemu.« Članek se zaključuje s portretom idealne sestre: »Oni, ki so v bolečinah, bodo zaznali razliko med pravim razumevanjem in zgolj tehničnimi veščinami, spominjali se bodo negovanja dobre in pripravne sestre. Njena navzočnost širi mir in je balzam onim, ki jim služi ... Ona ima srce idealistkinje z življenjsko moč-

jo, da uresniči svoje sanje; njeno telo je močno in sposobno za delo; razume in ima razumevanje; vidi življenje, tako kot je, brez iluzij, vendar ni pesimistka; pozna težko pot, ki jo je izbrala, vendar se ne pritožuje; je praktična, sposobna in zaupa; njene ustnice so nasmejane od žara volje in njene oči sijejo od vizije dolžnosti. Ona stoji v naši sredi pogumna, živahna, a njen idealizem greje srca kot mirni in pravi plamen. Njej se z vso pravico lahko reče: »Na temnih poteh budi svetlobo.«

O poslanstvu medicinske sestre je objavljen prispevek v reviji Medicinska sestra na terenu. Doc. dr. Marijan Borštnar je leta 1958 razmišljal takole: »V bolnišničnih ustanovah je sestra delavec, ki daje oddelku ton, ki je nepogrešljiva zveza med zdravnikom in bolnikom, je oseba, ki mučno življenje v bolnici spreminja v znosno, bolj prijetno – ali pa manj prijetno, neznosno. Medicinsko sestro spoznaš po obrazih njenih pacientov, ko zjutraj stopi v bolniško sobo ... Razumljivo, da ima medicinska sestra na terenu prav posebne etične in moralne lastnosti. Da mora biti strokovno dobro podklovana, se razume samo po sebi. Ne zadostuje pa zgolj dobra strokovnost. Potrebne so še druge psihične kvalitete: razumevanje, toplina v odnosu do bolnikov, sočustvovanje. Biti mora tudi odločna, kajti situacije, v katerih se bo znašla pri svojem delu na terenu, bodo terjale

večkrat nagle odločitve. Biti mora avtoritativna, pa zopet ne preveč resolutna. Pravišnja mera jo bo tu obvarovala marsikaterih nevšečnosti. Sestra na terenu je v nekem smislu večkrat prvi in tudi poslednji zdravstveni delavec. Za taka dela je potrebno tudi dokaj lastnih pobud – seveda je tudi pri tem treba poznati svojo mero. Težavne so vse te naloge in premagovala jih bo sestra le z osebno disciplino v svojem strokov-

Dokument Podoba medicinske sestre, babice in tehnika zdravstvene nege, ki je izšel in bil slovesno razglašen ob mednarodnem dnevu medicinskih sester in mednarodnem dnevu babic leta 2011 (Vir: arhiv Zbornice – Zveze)

nem udejevanju in celo v privatnem življenju. Če ni dovolj natančna sama pri sebi, bo težko vozila. Vedeti mora, kaj sme, kaj še sme, kaj komaj še sme, česa že ne sme več – in kaj mora. Od vsakega zdravstvenega delavca zahtevamo tudi čut za dolžnost. Sestra na terenu je večkrat tako samostojen delavec, da ji tega čuta ne sme manjkati, bolje je, da ga ima preveč kot premalo. Sestra mora tudi znati prevzemati odgovornost za svoje storitve in dejanja. Prevelika smelost jo bo zapeljala v neprimerno, pasivnost pa v neizpolnjevanje njenega poslanstva.»

Majda Šljajmer Japelj je v članku *Olajšajmo si delo* (1961) med drugim zapisala: »V letih, ko je na vse strani tako zelo primanjkovalo zdravstvenega kadra, smo se kar nekam navadile na izgovor, češ: ni ljudi, nič se ne da spremeniti. Vendar pa marsikatera sestra pogosto še danes po nepotrebnem prebije na oddelku nič koliko prostih ur in si pri tem uničuje živce ob misli na svojo preobremenjenost. Dostikrat je pa tudi nenačrtno delo vzrok veliki preobremenjenosti sester. Kaj srečamo na oddelkih najpogostejše? V skrbi za bolnikovo urejeno okolje je sestra odgovorna tudi za vse drugo osebje na oddelku, torej mora ona urediti, da na oddelku nihče ne vpije, ne loputa z vrati in da vsi nosijo primerno obutev. Sestra je odgovorna, da je osebna higiena tega osebja na višku in da razen poročnega prstana ne nosijo nobenega nakita. Delovna obleka je po zvrsteh in strokovnosti enotna in vedno kompletna ...« Podoben prispevek je objavila tudi Mira Pridigar pred petdesetimi leti in tudi ona stanovskim kolegicam nastavila ogledalo: »V vseh bolnišnicah z dobro organizirano zdravstveno službo vladata mir in tišina. Neredko pa je pri nas skorajda obratno. Če v sobah ne bi videli bolnikov, bi niti ne vedeli zanje. Zato pa toliko bolj slišimo osebje, ki je zaposleno pri njih. Če se le da, si pri srečanju na hodniku povemo to in ono, seveda kar se le da na glas, da nas ne bi kdo preslišal ... Z zgledom in primernim opozorilom bi lahko odpravili takšne, vsaj za bolnišnico nedopustne netaktnosti. Zato moramo gledati, da bodo vse naše kretnje, pa tudi hoja in vse naše delo zares premišljeno, načrtno in strokovno utemeljeno. Tako bomo imeli do bolnika lep in pravičen odnos, sami pa prijetno zavest, da delamo v splošno zadovoljstvo, vse kakor pa bolniku v korist.«

Zgodovinski pregled založniško – informativne dejavnosti Zbornice – Zveze zaokrožujemo z dokumentom *Podoba medicinske sestre, babice in tehnika zdravstvene nege*, ki je izšel in bil slovesno razglašen ob mednarodnem dnevu medicinskih sester in mednarodnem dnevu babic, leta 2011.

V dokumentu (*Predstavitev podobe medicinske sestre, babice in tehnika zdravstvene nege*, 2011) predstavljena podoba vključuje strokovno, osebnostno in zunanjo podobo, s katero naj bi se poistovetil sleherni predstavnik poklicne skupine. Cilj

celostne podobe je visoka stopnja strokovnosti in profesionalne kulture, ki omogoča varno in kakovostno izvajanje zdravstvene nege in oskrbe ter babiške nege. Prispevati želi tudi k odličnosti, dvigu ugleda in prepoznavnosti stroke na področju celotne zdravstvene dejavnosti. Preoblikovanje podobe je pripravila delovna skupina: mag. Aleksandra Stjepanović Vračar (vodja), Irena Keršič, Darinka Klemenc, Zdenka Mrak, Elizabeta Pikovnik, Anita Prelec, Danijela Pušnik, Polona Zupančič, doc. dr. Danica Železnik. Prvi so jo v roke prejeli udeleženci slavnostne akademije v Mariboru maja 2011. V elektronski obliki je dostopna tudi na spletni strani Zbornice – Zveze (<https://www.zbornica-zveza.si/sl/o-zbornici-zvezi/o-poklicu>).

Literatura

Borštnar, M., 1958. *O odnosu medicinske sestre do bolnika. Medicinska sestra na terenu*, 5 (1), pp. 2–6. Available at: <http://www.obzornikzdravstvenenege.si/1958.05.1.2> [9.11.2018].

Grković-Ĵanović, S., 2015. *Sestrinska riječ – Izmedu sućuti i duĴnosti*. Ĵagreb: Medicinska naklada, Škola narodnog zdravlja "Andrija Štampar," pp. 306–317.

Predstavitev podobe medicinske sestre, babice in tehnika zdravstvene nege, 2011. Available at: <https://www.zbornica-zveza.si/sl/o-zbornici-zvezi/o-poklicu> [9.11.2018].

Pridigar, M., 1968. *Drobni zapiski o vaĴnih stvarih. Ĵdravstveni obzornik*, 2 (3), pp.115–116. Available at: <http://www.obzornikzdravstvenenege.si/1968.02.3.115> [9.11.2018].

Šljajmer Ĵapelj, M., 1961. *Olajšajmo si delo. Medicinska sestra na terenu*, 8 (1–2), pp. 42–45. Available at: <http://www.obzornikzdravstvenenege.si/1961.08.1.42> [9.11.2018].

Prihodnje leto, ki bo potekalo v znamenju 100-letnice našega humanega poklica, bomo rubriko Iz zgodovine namenili spominom. Pred pozabo bi radi rešili dragocene zgodbe ljudi, ki so verjeli v svoje poslanstvo in svoje delo posvetili skrbi za soćloveka.

VABIMO VAS K SODELOVANJU.

Ĵapišite spomine na svoja prva poklicna leta, zapišite zgodbe, ki ste jih slišali od starejših sodelavk in povabite k sodelovanju svoje upokoĴene kolegice. Vsaka zgodba šteje, vsak zapis, ki ga bomo rešili pred pozabo, je dragocen.